

**446****U S T A W A**

z dnia 29 grudnia 1989 r.

**o zatrudnieniu.**

## Rozdział I

**Przepisy ogólne**

**Art. 1. 1** Ustawa reguluje działalność państwa w zakresie zatrudnienia.

2. Ustawa ma zastosowanie do poszukujących pracy i ją podejmujących w ramach stosunku pracy. Przepisy ustawy stosuje się odpowiednio do podejmujących pracę

na podstawie umowy o pracę nakładczą lub umowy agencyjnej.

**Art. 2. 1.** Ilekroć w ustawie jest mowa o:

- 1) zakładzie pracy — oznacza to zakład pracy w rozumieniu Kodeksu pracy oraz osobę fizyczną zatrudniającą pracowników w celach zarobkowych,
- 2) organach zatrudnienia — oznacza to terenowe organy administracji państwowej o właściwości szczególnej w sprawach zatrudnienia odpowiedniego stopnia,

- 3) najniższym wynagrodzeniu — oznacza to najniższe wynagrodzenie pracowników zatrudnionych w społecznych zakładach pracy, ogłaszane przez Ministra Pracy i Polityki Socjalnej w Dzienniku Urzędowym Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej „Monitor Polski” na podstawie odrębnych przepisów,
- 4) przeciętnym wynagrodzeniu — oznacza to przeciętne wynagrodzenie miesięczne pracowników zatrudnionych w jednostkach gospodarki społecznej, ogłaszane przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego w Dzienniku Urzędowym Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej „Monitor Polski” na podstawie odrębnych przepisów,
- 5) wynagrodzeniu — oznacza to, z zastrzeżeniem ust. 2, wynagrodzenie miesięczne pobierane w ostatnim zakładzie pracy, obliczone według zasad ustalonych dla ekwiwalentu pieniężnego za urlop wypoczynkowy, z wyłączeniem wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych,
- 6) zasiłku — oznacza to zasiłek dla bezrobotnych,
- 7) zasiłku szkoleniowym — oznacza to zasiłek wypłacany bezrobotnym w czasie przyuczania do zawodu lub przekwalifikowania,
- 8) bezrobotnym — oznacza to osobę zdolną do pracy i gotową do jej podjęcia w ramach stosunku pracy, pozostającą bez pracy i zarejestrowaną we właściwym dla miejsca zamieszkania organie zatrudnienia stopnia podstawowego, jeżeli:
- a) nie pobiera emerytury,
  - b) nie jest właścicielem lub posiadaczem (samoistnym lub zależnym) gospodarstwa rolnego,
  - c) nie prowadzi działalności gospodarczej lub nie podlega ubezpieczeniu społecznemu z innego tytułu,
- 9) dodatkowym miejscu pracy — oznacza to miejsce pracy utworzone przez zakład pracy na wniosek organu zatrudnienia stopnia podstawowego z przeznaczeniem dla bezrobotnych,
- 10) pracach interwencyjnych — oznacza to wykonywanie w okresie nie dłuższym niż 6 miesięcy pracy inicjowanej lub zorganizowanej dla bezrobotnych przez organ zatrudnienia stopnia podstawowego,
- 11) absolwentów szkół wyższych — oznacza to absolwentów szkół wyższych studiów dziennych w okresie 12 miesięcy od dnia ukończenia studiów, z wyłączeniem absolwentów szkół podlegających Ministrowi Obrony Narodowej lub Ministrowi Spraw Wewnętrznych oraz skierowanych na studia przez organy wojskowe jako kandydaci na żołnierzy zawodowych,
- 12) absolwentach szkół zawodowych — oznacza to:
- a) absolwentów szkół dla niepracujących w okresie 12 miesięcy od dnia ukończenia szkół: średnich zawodowych, w tym studiów policealnych, liceów zawodowych, zasadniczych zawodowych,
  - b) osoby, które w okresie ostatnich 12 miesięcy ukończyły zasadnicze szkoły zawodowe dla młodzieży pracującej, absolwentów liceów ogólnokształcących, którzy uzyskali uprawnienia do wykonywania określonego zawodu,
- z wyłączeniem absolwentów szkół podlegających Ministrowi Obrony Narodowej lub Ministrowi Spraw Wewnętrznych,
- 13) cudzoziemcach — oznacza to osoby nie posiadające obywatelstwa polskiego ani karty stałego pobytu w Polsce,
- 14) odpowiedniej pracy — oznacza to pracę odpowiadającą poziomowi wykształcenia bezrobotnego, do której ma on przygotowanie zawodowe lub może ją wykonywać po uprzednim przyuczeniu do zawodu lub przekwalifikowaniu, jeżeli praca ta jest odpowiednia ze względu na stan zdrowia bezrobotnego, a łączny czas dojazdu do pracy i z pracy środkami komunikacji publicznej nie przekracza 3 godzin.
2. Przepisu ust. 1 pkt 5 nie stosuje się do wynagrodzeń, o których mowa w art. 13 ust. 1 pkt 1, art. 15 ust. 6, art. 18 pkt 3 oraz art. 24 ust. 1 pkt 2.

## Rozdział 2

## Organy i rady zatrudnienia

**Art. 3.** 1. Zadania określone w ustawie realizują Minister Pracy i Polityki Socjalnej oraz terenowe organy administracji państwowej o właściwości szczególnej w sprawach zatrudnienia.

2. Terenowym organem administracji państwowej o właściwości szczególnej w sprawach zatrudnienia stopnia wojewódzkiego jest dyrektor wojewódzkiego biura pracy.

3. Wojewoda po zasięgnięciu opinii terenowych organów administracji państwowej o właściwości ogólnej stopnia podstawowego tworzy rejonowe biura pracy, których kierownicy wykonują zadania terenowego organu administracji państwowej o właściwości szczególnej w sprawach zatrudnienia stopnia podstawowego dla kilku jednostek podziału terytorialnego stopnia podstawowego.

**Art. 4.** Do zadań dyrektora wojewódzkiego biura pracy należy w szczególności:

- 1) koordynowanie działalności kierowników rejonowych biur pracy na terenie województwa,
- 2) opracowywanie analiz i ocen dotyczących problematyki zatrudnienia w województwie na potrzeby Ministra Pracy i Polityki Socjalnej oraz rad zatrudnienia,
- 3) współdziałanie z radą zatrudnienia i kierownikami rejonowych biur pracy w podejmowaniu przedsięwzięć zmierzających do zapobiegania negatywnym dla pracowników skutkom zwolnień z pracy oraz łagodzenia tych skutków, a zwłaszcza pozyskiwania odpowiednich miejsc pracy, przeszkolenia i przekwalifikowania bezrobotnych oraz tworzenia miejsc pracy dla inwalidów,
- 4) przedstawianie Ministrowi Pracy i Polityki Socjalnej propozycji do planów Funduszu Pracy oraz sprawozdań z wykorzystania środków Funduszu,
- 5) przydzielanie kierownikom rejonowych biur pracy środków Funduszu Pracy oraz kontrolowanie ich wykorzystania,
- 6) kierowanie do pracy za granicą w ramach umów międzynarodowych, o których mowa w art. 26 pkt 1,
- 7) przyjmowanie zgłoszeń od osób podejmujących pracę za granicą na podstawie umów indywidualnych z pracodawcami zagranicznymi,
- 8) wydawanie zezwoleń na zatrudnianie cudzoziemców przez zakłady pracy, z uwzględnieniem sytuacji na wojewódzkim rynku pracy,
- 9) organizowanie i nadzorowanie przemieszczania kadr.

**Art. 5. 1.** Tworzy się przy Ministrze Pracy i Polityki Socjalnej Naczelną Radę Zatrudnienia jako organ opiniodawczo-doradczy w sprawach zatrudnienia.

2. Do zakresu działania Naczelnej Rady Zatrudnienia należą w szczególności:

- 1) opiniowanie projektów aktów prawnych dotyczących zatrudnienia oraz wnioskowanie w sprawie wydania lub zmiany obowiązujących przepisów,
- 2) opiniowanie planów Funduszu Pracy oraz rocznych sprawozdań z działalności tego Funduszu,
- 3) wydawanie opinii w sprawach nabywania akcji lub obligacji oraz wniesienia udziałów do spółek ze środków Funduszu Pracy, a także w sprawach zaciągania kredytów i pożyczek przez Fundusz Pracy,
- 4) przedstawianie Ministrowi Pracy i Polityki Socjalnej okresowych informacji o swojej działalności oraz o działalności rad zatrudnienia.

**Art. 6. 1.** Tworzy się przy dyrektorach wojewódzkich biur pracy wojewódzkie rady zatrudnienia jako organy opiniodawczo-doradcze.

2. Do zakresu działania wojewódzkich rad zatrudnienia należą w szczególności:

- 1) opiniowanie kierunków zatrudnienia w województwie.
- 2) ocena racjonalności gospodarki środkami Funduszu Pracy,
- 3) opiniowanie projektów planów finansowych opracowywanych przez wojewódzkie biura pracy oraz sprawozdań z ich wykonania,
- 4) inspirowanie przedsięwzięć zmierzających do pełnego i racjonalnego zatrudnienia w województwie,
- 5) ocenianie okresowych sprawozdań z działalności wojewódzkich i rejonowych biur pracy oraz przedstawianie Naczelnej Radzie Zatrudnienia okresowych sprawozdań i wniosków w sprawach zatrudnienia.

**Art. 7. 1.** Naczelna Rada Zatrudnienia składa się z 24 osób, w równych częściach z przedstawicieli: ogólnokrajowych organizacji międzyzwiązkowych oraz ogólnokrajowych związków zawodowych reprezentatywnych dla pracowników większości zakładów pracy, organizacji pracodawców, organów administracji państwowej oraz samorządów terytorialnych.

2. Wojewódzkie rady zatrudnienia składają się z 16 osób, w równych częściach z przedstawicieli działających na terenie danego województwa organizacji związków zawodowych, pracodawców, organów administracji państwowej oraz samorządu terytorialnego.

3. Członków Naczelnej Rady Zatrudnienia i wojewódzkich rad zatrudnienia powołuje Minister Pracy i Polityki Socjalnej na okres 4 lat. Członkowie Naczelnej Rady Zatrudnienia i wojewódzkich rad zatrudnienia pełnią swoje funkcje społecznie.

4. Minister Pracy i Polityki Socjalnej określi organizację oraz tryb działania Naczelnej Rady Zatrudnienia i wojewódzkich rad zatrudnienia.

### Rozdział 3

#### Pośrednictwo pracy i poradnictwo zawodowe

**Art. 8. 1.** Pośrednictwo pracy polega na udzielaniu pomocy osobom poszukującym pracy w uzyskaniu odpo-

wiedniego zatrudnienia oraz zakładom pracy w znalezieniu odpowiednich pracowników. Pośrednictwo pracy prowadzą organy zatrudnienia stopnia podstawowego.

2. Pośrednictwo pracy jest wykonywane nieodpłatnie i opiera się na następujących zasadach:

- 1) dostępności usług pośrednictwa dla wszystkich osób poszukujących pracy oraz dla zakładów pracy,
- 2) dobrowolności — oznaczającej wolne od przymusu korzystanie z usług pośrednictwa pracy dla obu stron,
- 3) równości — oznaczającej obowiązek organów zatrudnienia udzielania wszystkim poszukującym pracy pomocy w znalezieniu zatrudnienia, bez względu na ich narodowość, przynależność do organizacji politycznych, społecznych, na płeć, wyznanie i inne okoliczności,
- 4) jawności — oznaczającej, że każde wolne miejsce pracy zgłoszone do organu, o którym mowa w ust. 1, powinno być podane do wiadomości poszukujących pracy.

**Art. 9.** Organy zatrudnienia stopnia podstawowego prowadzą rejestr bezrobotnych.

**Art. 10.** W razie braku możliwości zapewnienia bezrobotnym odpowiedniej pracy, organy zatrudnienia stopnia podstawowego:

- 1) organizują przyuczenie do zawodu lub przekwalifikowanie bezrobotnych oraz przyznają i wypłacają zasiłki szkoleniowe w czasie tego przyuczenia lub przekwalifikowania, a także finansują tę działalność,
- 2) inicjują tworzenie dodatkowych miejsc pracy w zakładach pracy i udzielają im pomocy finansowej w tym zakresie,
- 3) inicjują lub organizują oraz finansują prace interwencyjne,
- 4) przyznają i wypłacają zasiłki.

**Art. 11. 1.** Przyuczenie do zawodu lub przekwalifikowanie, o których mowa w art. 10 pkt 1, jest organizowane dla bezrobotnych w razie:

- 1) braku kwalifikacji zawodowych,
- 2) konieczności zmiany kwalifikacji w związku z brakiem propozycji pracy odpowiadających ich kwalifikacjom i stanowi zdrowia,
- 3) utraty zdolności do wykonywania pracy w dotychczas wykonywanym zawodzie.

2. Przyuczenie do zawodu lub przekwalifikowanie nie powinno trwać dłużej niż 6 miesięcy, a w przypadkach uzasadnionych programem szkolenia w danym zawodzie okres ten może być przedłużony przez organ zatrudnienia do 12 miesięcy.

**Art. 12. 1.** Wysokość zasiłku szkoleniowego wynosi 80% wynagrodzenia, a dla osób, które utraciły zdolność do wykonywania dotychczasowej pracy wskutek wypadku przy pracy, w drodze do pracy lub z pracy albo choroby zawodowej — 100% wynagrodzenia.

2. Zasiłek, o którym mowa w ust. 1, nie może być niższy od 40% przeciętnego wynagrodzenia.

3. Wysokość zasiłku szkoleniowego dla osób, które dotychczas nie pracowały, wynosi 125% najniższego wynagrodzenia.

4. Zasiłek, o którym mowa w ust. 1, podwyższa się każdorazowo, począwszy od dnia ogłoszenia przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego przeciętnego wynagro-

dzenia za kwartał poprzedni, o procent wzrostu tego wynagrodzenia.

5. Osobom pobierającym zasiłki szkoleniowe przysługują na zasadach przewidzianych dla pracowników:

- 1) zasiłki rodzinne,
- 2) świadczenia z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych,
- 3) świadczenia zakładów społecznych służby zdrowia, które są udzielane na podstawie wpisów w legitymacjach ubezpieczeniowych, dokonywanych przez organy zatrudnienia stopnia podstawowego.

**Art. 13.** 1. Organy zatrudnienia stopnia podstawowego udzielają ze środków Funduszu Pracy pożyczek:

- 1) zakładom pracy na koszty zorganizowania dodatkowych miejsc pracy, a w szczególności na zakup lub najem maszyn oraz na wynagrodzenia i składki na ubezpieczenia społeczne dla bezrobotnych skierowanych na te miejsca,
- 2) jednorazowo bezrobotnym na podjęcie działalności gospodarczej.

2. Pożyczek udziela się do wysokości dwudziestokrotnego przeciętnego wynagrodzenia na zasadach określonych w umowach.

3. Pożyczki podlegają umorzeniu w 50% pod warunkiem:

- 1) zatrudnienia przez zakład pracy bezrobotnego przez 24 miesiące (ust. 1 pkt 1),
- 2) prowadzenia działalności gospodarczej przez 24 miesiące (ust. 1 pkt 2).

**Art. 14.** Organy zatrudnienia stopnia podstawowego przyznają zakładom pracy zwrot kosztów związanych z zatrudnieniem bezrobotnych przy pracach interwencyjnych, odpowiadających stawce wynagrodzenia na stanowisku, na którym bezrobotny był zatrudniony, składce na ubezpieczenie społeczne oraz dodatkom i innym świadczeniom, które przysługiwały mu w tym zakładzie pracy.

**Art. 15.** 1. Prawo do zasiłku przysługuje bezrobotnemu po upływie 7 dni od dnia zarejestrowania, jeżeli nie ma dla niego propozycji odpowiedniej pracy, propozycji przyuczenia do zawodu lub przekwalifikowania, skierowania do prac interwencyjnych lub na utworzone dodatkowe miejsce pracy. Zasiłki wypłaca się w okresach miesięcznych z dołu.

2. Wysokość zasiłku wynosi:

- 1) 70% wynagrodzenia — przez okres pierwszych 3 miesięcy pozostawania bez pracy,
- 2) 50% wynagrodzenia — przez dalsze 6 miesięcy,
- 3) 40% wynagrodzenia — po upływie 9 miesięcy pozostawania bez pracy.

3. Zasiłek nie może być niższy od najniższego wynagrodzenia i przekraczać przeciętnego wynagrodzenia.

4. Bezrobotnym, którzy dotychczas nie pozostawali w stosunku pracy, przysługuje zasiłek w wysokości najniższego wynagrodzenia, z zastrzeżeniem ust. 5.

5. Bezrobotnym absolwentom, którzy dotychczas nie pracowali, przysługuje zasiłek w wysokości:

- 1) absolwentom szkół wyższych:
  - a) 200% najniższego wynagrodzenia — przez okres pierwszych 3 miesięcy pozostawania bez pracy,
  - b) 150% najniższego wynagrodzenia — przez dalsze 6 miesięcy,

c) najniższego wynagrodzenia — po upływie 9 miesięcy pozostawania bez pracy,

2) absolwentom szkół zawodowych:

- a) 150% najniższego wynagrodzenia — przez okres pierwszych 3 miesięcy,
- b) najniższego wynagrodzenia — po upływie 3 miesięcy pozostawania bez pracy.

6. Zasiłek obniża się o 50%, jeżeli bezrobotny podjął pracę w niepełnym wymiarze czasu pracy obowiązującego w danym zakładzie lub w systemie pracy nakładczej i osiąga wynagrodzenie nie wyższe od najniższego wynagrodzenia. W razie osiągnięcia wyższego wynagrodzenia, zasiłek nie przysługuje.

7. Bezrobotnym pobierającym zasiłki przysługują świadczenia, o których mowa w art. 12 ust. 5 pkt 1 i 3.

**Art. 16.** 1. Zasiłek nie przysługuje bezrobotnemu, który:

- 1) z przyczyn nieusprawiedliwionych nie stawiał się w wyznaczonym terminie w urzędzie organu zatrudnienia stopnia podstawowego w celu otrzymania propozycji pracy,
- 2) odmówił przyjęcia w okresie 30 dni dwóch kolejnych propozycji odpowiedniej pracy albo propozycji przyuczenia do zawodu lub przekwalifikowania niezbędnego do uzyskania pracy,
- 3) odmówił bez uzasadnionej przyczyny wykonywania pracy w ramach prac interwencyjnych,
- 4) pobiera rentę z ubezpieczenia społecznego,
- 5) pobiera świadczenie pieniężne z ubezpieczenia społecznego w razie choroby lub macierzyństwa,
- 6) pobiera zasiłek wychowawczy.

2. W przypadku utraty prawa do zasiłku z powodu, o którym mowa w ust. 1 pkt 2, bezrobotny może ponownie ubiegać się o zasiłek po upływie 30 dni od otrzymania ostatniej propozycji pracy, przyuczenia do zawodu lub przekwalifikowania.

**Art. 17.** Okresy pobierania zasiłków, o których mowa w art. 12 i 15, wlicza się do okresu pracy wymaganego do nabycia lub zachowania uprawnień pracowniczych w wymiarze nie większym niż 24 miesiące, jeżeli bezrobotny pobierający zasiłek podjął pracę w ciągu jednego miesiąca od dnia zakończenia przyuczenia do zawodu lub przekwalifikowania albo w ciągu 12 miesięcy od dnia przyznania zasiłku.

**Art. 18.** Osobom objętym ustawą o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn dotyczących zakładów pracy oraz o zmianie innych ustaw przysługują:

- 1) zasiłek szkoleniowy, o którym mowa w art. 12 ust. 1 — w wysokości 100% wynagrodzenia w okresie przyuczenia do zawodu lub przekwalifikowania, z uwzględnieniem przepisu art. 12 ust. 4,
- 2) zasiłek w wysokości 75% wynagrodzenia, jednakże nie mniej niż wynosi najniższe wynagrodzenie, jeżeli ukończyły wiek 55 lat kobieta i 60 lat mężczyzna; zasiłek przysługuje pod warunkiem, że dla bezrobotnego nie ma propozycji odpowiedniej pracy; przepisy art. 12 ust. 4 oraz art. 15 ust. 6 i 7 stosuje się odpowiednio,
- 3) dodatek wyrównawczy wypłacany przez okres nie dłuższy niż 3 miesiące, jeżeli pracownik odbywał

przyuczenie do zawodu lub przekwalifikowanie, w wysokości stanowiącej różnicę między zasiłkiem szkoleniowym a wynagrodzeniem w nowym zakładzie pracy; w celu ustalenia wysokości dodatku przyjmuje się wysokość ostatnio wypłaconego zasiłku szkoleniowego podwyższoną według zasad określonych w art. 12 ust. 4.

**Art. 19.** 1. Organy zatrudnienia prowadzą poradnictwo zawodowe, które ma na celu udzielanie młodocianym nie pobierającym nauki oraz pełnoletnim kandydatom do pracy pomocy w wyborze lub zmianie zawodu albo pracy.

2. Poradnictwo zawodowe realizuje się w szczególności przez:

- 1) informowanie o zawodach, warunkach pracy w zakładach pracy, możliwości uzupełnienia lub podnoszenia kwalifikacji zawodowych,
- 2) udzielanie indywidualnych porad zawodowych, stosownie do potrzeb osób mających podjąć pracę lub przygotowanie zawodowe,
- 3) współdziałanie z zakładami pracy w organizowaniu miejsc pracy przeznaczonych dla inwalidów, stosownych do wskazań i przeciwwskazań komisji do spraw inwalidztwa i zatrudnienia.

3. Orzecznictwo lekarskie na potrzeby poradnictwa zawodowego wykonują zakłady społeczne służby zdrowia.

**Art. 20.** 1. Minister Pracy i Polityki Socjalnej określa szczegółowo zasady prowadzenia pośrednictwa pracy.

2. Minister Pracy i Polityki Socjalnej może:

- 1) powołać pełnomocników do realizacji niektórych zadań wynikających z ustawy,
- 2) upoważnić do prowadzenia pośrednictwa pracy inne organy lub organizacje, określając warunki i zakres prowadzenia pośrednictwa pracy oraz obowiązki z tym związane.

3. Jeżeli warunki i obowiązki zawarte w upoważnieniu, o którym mowa w ust. 2 pkt 2, nie są przestrzegane, Minister Pracy i Polityki Socjalnej może cofnąć upoważnienie.

4. Prowadzenie pośrednictwa pracy jako działalności gospodarczej jest zakazane.

#### Rozdział 4

#### Świadczenia przysługujące osobom podejmującym zatrudnienie poza miejscem dotychczasowego zamieszkania

**Art. 21.** 1. Osobom, które podjęły pracę wymagającą zmiany dotychczasowego miejsca zamieszkania, odpowiedni organ samorządu terytorialnego może udzielić:

- 1) jednorazowej pożyczki na zagospodarowanie,
- 2) pożyczki na własny wkład warunkujący uzyskanie kredytu na podstawie przepisów w sprawie ogólnych zasad kredytowania budownictwa mieszkaniowego, jeżeli zakład pracy nie przydzieli mieszkania.

2. Organ zatrudnienia stopnia podstawowego zwraca organowi samorządu terytorialnego jedną czwartą pożyczki, o której mowa w ust. 1 pkt 1, jednakże kwotę nie przekraczającą trzykrotnego przeciętnego wynagrodzenia,

po przepracowaniu przez pożyczkobiorcę co najmniej 12 miesięcy.

3. Pożyczka, o której mowa w ust. 1 pkt 1, podlega umorzeniu przy udzielaniu pożyczki przez organ samorządu terytorialnego.

**Art. 22.** Organ zatrudnienia stopnia podstawowego wydaje osobie skierowanej do pracy poza miejsce stałego zamieszkania bilet kredytowy na przejazd do miejsca przyszłej pracy najtańszym środkiem komunikacji publicznej.

#### Rozdział 5

#### Aktywizacja zawodowa inwalidów

**Art. 23.** Organy zatrudnienia stopnia wojewódzkiego opracowują corocznie programy zatrudnienia inwalidów, współpracując w tym zakresie z zakładami pracy, organizacjami zrzeszającymi inwalidów, organizacjami związkowymi, instytucjami pomocy społecznej i innymi działającymi na ich terenie, mającymi wpływ na realizację tych programów.

**Art. 24.** 1. Organy zatrudnienia stopnia podstawowego przyznają zakładom pracy zwrot kosztów:

- 1) związanych z organizacją miejsc pracy dla skierowanych do pracy inwalidów, do wysokości trzydziestokrotnego przeciętnego wynagrodzenia za każde miejsce pracy,
- 2) wynagrodzenia wypłaconego inwalidom skierowanym do pracy oraz składki na ich ubezpieczenie społeczne — przez okres 18 miesięcy od dnia zatrudnienia.

2. Zakład pracy zatrudniający inwalidów skierowanych przez organ zatrudnienia powinien ich zatrudniać przez okres nie krótszy niż 3 lata.

3. Zakład pracy jest obowiązany wydzielać lub organizować stanowiska pracy umożliwiające zatrudnienie pracowników tego zakładu, którzy w wyniku wypadku przy pracy lub choroby zawodowej utracili zdolność do pracy na dotychczasowym stanowisku i zostali zaliczeni do jednej z grup inwalidów.

4. Jeżeli zakład pracy nie wydzieli lub nie zorganizuje stanowiska pracy dla osoby, o której mowa w ust. 3, jest obowiązany dokonać wpłaty na Fundusz Pracy w wysokości czterdziestokrotnego przeciętnego wynagrodzenia.

5. Zakłady pracy prowadzące działalność na zasadach rozrachunku gospodarczego dokonują wpłaty, o której mowa w ust. 4, z zysku po opodatkowaniu lub z nadwyżki bilansowej.

6. Zakłady pracy, które zatrudniają inwalidów, są zwolnione od ustalania od wynagrodzeń tych inwalidów podatków od płac, od wynagrodzeń oraz za wzrost wynagrodzeń, na zasadach określonych w odrębnych przepisach.

7. W przypadkach uzasadnionych rodzajem inwalidztwa bezrobotnych organy zatrudnienia stopnia podstawowego mogą dokonać zakupu sprzętu przystosowanego do tego rodzaju inwalidztwa w celu przekazania go nieodpłatnie zakładom pracy — w granicach refundacji, o której mowa w ust. 1 pkt 1.

**Art. 25.** Minister Pracy i Polityki Socjalnej, w porozumieniu z Ministrem Zdrowia i Opieki Społecznej,

określi warunki, jakim powinny odpowiadać miejsca pracy dla inwalidów.

## Rozdział 6

### Zatrudnianie obywateli polskich za granicą u pracodawców zagranicznych oraz zatrudnianie cudzoziemców w Polsce

**Art. 26.** Zatrudnienie obywateli polskich za granicą u pracodawców zagranicznych jest realizowane na podstawie:

- 1) umów międzynarodowych,
- 2) umów zawartych przez upoważnione jednostki kierujące z obywatelami polskimi kierowanymi przez te jednostki do pracy za granicą u pracodawców zagranicznych,
- 3) umów zawieranych przez obywateli polskich z pracodawcami zagranicznymi.

**Art. 27.** 1. Kierowanie obywateli polskich do pracy za granicą u pracodawców zagranicznych odbywa się na podstawie upoważnień udzielanych jednostkom kierującym przez Ministra Pracy i Polityki Socjalnej.

2. Jeżeli warunki i obowiązki wynikające z upoważnienia, o którym mowa w ust. 1, nie są przestrzegane, Minister może cofnąć upoważnienie.

3. Kierowanie do pracy za granicą przez jednostki kierujące odbywa się na podstawie umów zawieranych przez te jednostki z obywatelami polskimi kierowanymi do pracy za granicę, które regulują:

- 1) czas zatrudnienia za granicą,
- 2) obowiązki osoby skierowanej i jednostki kierującej,
- 3) zwrot kosztów związanych ze skierowaniem do pracy za granicą, a w szczególności:
  - a) załatwiania formalności związanych z wyjazdem,
  - b) ubezpieczenia skierowanych od nieszczęśliwych wypadków i chorób tropikalnych,
  - c) związanych z załatwieniem innych spraw zleconych przez kierowanego do pracy za granicą.

**Art. 28.** 1. Okres zatrudnienia obywateli polskich za granicą na podstawie umów, o których mowa w art. 26 pkt 1 i 2, jest traktowany jak okres zatrudnienia w Polsce w zakresie uprawnień pracowniczych oraz w rozumieniu przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin, o ubezpieczeniu społecznym i rodzinnym oraz o świadczeniach pieniężnych z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych.

2. Podstawę obliczania zasiłków, o których mowa w art. 12 i 15, dla osób, które powróciły do kraju po zakończeniu pracy za granicą (art. 26), stanowi przeciętne wynagrodzenie, z zastrzeżeniem ust. 3.

3. Przepis ust. 2 stosuje się do osób, o których mowa w art. 25 pkt 3, jeżeli spełniły warunki określone w art. 30.

**Art. 29.** Jednostka kierująca, realizująca zatrudnienie na podstawie umów, o których mowa w art. 26 pkt 2, jest obowiązana przekazywać:

- 1) na konto Zakładu Ubezpieczeń Społecznych składkę na ubezpieczenie społeczne za każdą osobę skierowaną do pracy za granicą, wymierzoną od przeciętne-

go wynagrodzenia w wysokości przewidzianej dla pracowników zatrudnionych w Polsce,

- 2) na Fundusz Pracy kwotę odpowiadającą 12% przeciętne-  
go wynagrodzenia za każdy miesiąc trwania ubezpieczenia społecznego osoby skierowanej do pracy za granicą w trybie i na zasadach przewidzianych dla składek na ubezpieczenie społeczne.

**Art. 30.** 1. Jeżeli umowy międzynarodowe nie stanowią inaczej, okresy pracy obywateli polskich za granicą na podstawie umów, o których mowa w art. 26 pkt 3, uznaje się, z zastrzeżeniem ust. 2, za okresy zatrudnienia na obszarze Polski w rozumieniu przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin, o ubezpieczeniu społecznym i rodzinnym oraz o świadczeniach pieniężnych z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych.

2. Uznanie okresów, o których mowa w ust. 1, następuje pod warunkiem udokumentowania tych okresów oraz uiszczenia składek na ubezpieczenie społeczne pracowników w wysokości przewidzianej dla pracowników zatrudnionych w Polsce od zadeklarowanej kwoty, nie niższej jednak od przeciętne-  
go wynagrodzenia.

**Art. 31.** Okres udokumentowanego zatrudnienia za granicą na podstawie zawieranych przez obywateli polskich z pracodawcami zagranicznymi umów, o których mowa w art. 26 pkt 3, jest traktowany jak okres zatrudnienia w Polsce w zakresie uprawnień pracowniczych od dnia zgłoszenia przez zainteresowanego podjęcia zatrudnienia za granicą u pracodawcy zagranicznego we właściwym ze względu na miejsce zamieszkania organie zatrudnienia stopnia wojewódzkiego i pod warunkiem dokonywania miesięcznych wpłat na Fundusz Pracy kwoty odpowiadającej 12% przeciętne-  
go wynagrodzenia.

**Art. 32.** Minister Pracy i Polityki Socjalnej określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) tryb dokonywania wpłat, o których mowa w art. 29 pkt 2 i art. 31,
- 2) tryb uiszczania składek na ubezpieczenie społeczne, o których mowa w art. 29 pkt 1, art. 30 ust. 2 oraz art. 37 ust. 1 pkt 2 i 5.

**Art. 33.** 1. Zakłady pracy mogą zatrudniać cudzoziemców na obszarze Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, jeżeli uzyskają na to zgodę organu zatrudnienia stopnia wojewódzkiego; organ ten wydając zgodę powinien uwzględniać sytuację na rynku pracy.

2. Jeżeli przepisy odrębne uzależniają możliwość wykonywania zawodu od uzyskania zgody właściwego organu na jego wykonywanie, zakład pracy przed wystąpieniem do organu, o którym mowa w ust. 1, jest obowiązany uzyskać taką zgodę.

3. Sekretarz Naukowy Polskiej Akademii Nauk ustali warunki zatrudnienia cudzoziemców w placówkach Polskiej Akademii Nauk.

4. Przepisy ust. 1 i 2 nie naruszają przepisów regulujących odrębnie warunki zatrudniania cudzoziemców lub zawierające zakaz zatrudniania cudzoziemców.

## Rozdział 7

### Fundusz Pracy

**Art. 34.** 1. Tworzy się Fundusz Pracy, zwany dalej „Funduszem”

2. Funduszem dysponuje Minister Pracy i Polityki Socjalnej.

**Art. 35.** 1. Dochodami Funduszu są:

- 1) obowiązkowe składki zakładów pracy, ustalane od wpłat stanowiących podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne, w wysokości określonej przez Radę Ministrów w drodze rozporządzenia,
- 2) wpłaty zakładów pracy, o których mowa w art. 24 ust. 4,
- 3) dotacje z budżetu centralnego na uzupełnienie środków Funduszu przeznaczonych na wypłatę obowiązkowych świadczeń, po wykorzystaniu środków ze składki, o której mowa w pkt 1,
- 4) dochody z tytułu udziału Funduszu w spółkach,
- 5) dochody z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej,
- 6) środki pochodzące z innych źródeł na podstawie odrębnych przepisów,
- 7) inne wpływy.

2. Fundusz może zwiększać swoje środki w drodze zaciągania kredytów i pożyczek.

3. Składki na Fundusz, o których mowa w ust. 1 pkt 1, przekazują z własnych środków zakłady pracy za okres trwania ubezpieczenia społecznego każdego pracownika, w trybie i na zasadach przewidzianych dla składek na ubezpieczenie społeczne. Poboru składek na Fundusz dokonuje Zakład Ubezpieczeń Społecznych łącznie ze składkami na ubezpieczenie społeczne, przekazując zebrane tytułem składek kwoty na Fundusz co kwartał w pierwszym miesiącu następnego kwartału.

4. Spółdzielnie inwalidów i niewidomych oraz zakłady szkoleniowo-produkcyjne Polskiego Związku Głuchych są zwolnione z obowiązku płacenia składki, o której mowa w ust. 1 pkt 1.

**Art. 36.** 1. Dochodami Funduszu są również:

- 1) wpłaty wnoszone przez jednostki kierujące i obywatele podejmujących zatrudnienie u pracodawców zagranicznych w przypadkach, o których mowa w art. 29 pkt 2 oraz art. 31,
- 2) wpłaty dokonywane przez partnerów zagranicznych z tytułu rekrutacji pracowników polskich zatrudnionych w ramach umów międzynarodowych.

2. Środki, o których mowa w ust. 1 pkt 2, są gromadzone na rachunku środków dewizowych, którymi dysponuje Fundusz.

**Art. 37.** 1. Środki Funduszu przeznacza się na finansowanie:

- 1) kosztów przyuczenia do pracy lub przekwalifikowania bezrobotnych,
- 2) zasiłków szkoleniowych, o których mowa w art. 12 i art. 18 pkt 1, oraz składki na ubezpieczenie społeczne,
- 3) pożyczek o których mowa w art. 13,
- 4) kosztów organizowania prac interwencyjnych, o których mowa w art. 14,
- 5) zasiłków o których mowa w art. 15 i art. 18 pkt 2 oraz składki na ubezpieczenie społeczne osób pobierających te zasiłki,
- 6) zwrotu pożyczki na zasadach określonych w art. 21 ust. 2,

- 7) dodatków wyrównawczych, o których mowa w art. 18 pkt 3,
- 8) biletów kredytowych, o których mowa w art. 22,
- 9) kosztów tworzenia miejsc pracy, wynagrodzeń i składki na ubezpieczenia społeczne, o których mowa w art. 24,
- 10) dodatków wyrównawczych wypłaconych osobom objętym ustawą o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy oraz o zmianie niektórych ustaw,
- 11) wprowadzenia i rozwijania systemu informatycznego oraz informacji zawodowej, niezbędnych do realizacji pośrednictwa pracy i poradnictwa zawodowego, oraz zadań związanych z podejmowaniem przez kandydatów zatrudnienia poza miejscem stałego zamieszkania,
- 12) wynagrodzeń wypłacanych młodocianym pracownikom zakładów pracy, zatrudnionym na podstawie umowy o pracę w celu przygotowania zawodowego, oraz składki na ubezpieczenie społeczne za tych pracowników,
- 13) ekwiwalentów pieniężnych wypłacanych uczniom szkół zawodowych dla niepracujących w okresie praktycznej nauki zawodu w warsztatach szkolnych lub zakładach pracy, odbywanej na podstawie umowy zawartej między szkołą a zakładem pracy,
- 14) dodatków i premii wypłacanych pracownikom za wykonywanie obowiązków opiekunów praktyk uczniowskich,
- 15) udziałów wnoszonych do spółek,
- 16) nabywania akcji lub obligacji.

2. Wydatki, o których mowa w ust. 1 pkt 12 i 13, są finansowane z Funduszu do wysokości najniższych wypłat, określonych w odrębnych przepisach.

3. Minister Pracy i Polityki Socjalnej po zasięgnięciu opinii Naczelnej Rady Zatrudnienia oraz w porozumieniu z Ministrem Finansów może określić inne niż wymienione w ust. 1 cele, na które mogą być przeznaczone środki Funduszu.

4. Wpłaty wynagrodzeń finansowane z Funduszu nie wchodzi do podstawy opodatkowania podatkiem od płac, od wynagrodzeń i za wzrost wynagrodzeń.

**Art. 38.** Dochody Funduszu zwania się od podatku dochodowego.

**Art. 39.** W sprawach nie uregulowanych w niniejszym rozdziale stosuje się odpowiednio przepisy prawa budżetowego o gospodarce funduszami celowymi.

## Rozdział 8

### Przepisy przejściowe i końcowe

**Art. 40.** Minister Pracy i Polityki Socjalnej w 1990 r. powołuje, na okres 2 lat, Naczelną Radę Zatrudnienia w składzie 18 osób w równych częściach z przedstawicieli ogólnokrajowych organizacji międzyzwiązkowych oraz ogólnokrajowych związków zawodowych reprezentatywnych dla pracowników większości zakładów pracy, organizacji pracodawców i organów administracji państwowej.

**Art. 41.** Fundusz przejmuje ustalone dla Państwowego Funduszu Aktywizacji Zawodowej na rok 1990 środ-

ki wraz z dochodami zasilającymi z dniem likwidacji tego Funduszu.

**Art. 42.** Do czasu utworzenia wojewódzkich i rejonowych biur pracy, nie dłużej niż przez 6 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy, zadania wynikające z ustawy realizują dotychczasowe terenowe organy administracji państwowej o właściwości szczególnej do spraw zatrudnienia.

**Art. 43.** 1. Minister Pracy i Polityki Socjalnej przedstawi Radzie Ministrów rozliczenie środków Państwowego Funduszu Aktywizacji Zawodowej za okres do dnia wejścia w życie ustawy.

2. Zobowiązania Państwowego Funduszu Aktywizacji Zawodowej, które zaistniały przed dniem wejścia w życie ustawy, są zaspokajane z Funduszu Pracy.

3. Absolwentkom szkół wyższych, które w dniu wejścia w życie ustawy otrzymują zasilek z Państwowego Funduszu Aktywizacji Zawodowej na zasadach określonych w przepisach o urlopach wychowawczych, wypłaca się taki zasilek z Funduszu Pracy na dotychczasowych zasadach.

**Art. 44.** Przepisy ustawy nie mają zastosowania do osób poszukujących pracy w zakresie uregulowanym w ustawie o pracy na morskich statkach handlowych.

**Art. 45.** 1. Tracą moc:

- 1) dekret z dnia 2 sierpnia 1945 r. o urzędach zatrudnienia (Dz. U. Nr 30, poz. 182, z 1948 r. Nr 24, poz. 161, z 1950 r. Nr 13, poz. 124 i z 1969 r. Nr 13, poz. 95),
- 2) ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu wobec osób uchylających się od pracy (Dz. U. Nr 35, poz. 229),
- 3) ustawa z dnia 14 grudnia 1982 r. o zatrudnianiu absolwentów (Dz. U. Nr 40, poz. 270),
- 4) ustawa z dnia 29 grudnia 1983 r. o Państwowym Funduszu Aktywizacji Zawodowej (Dz. U. Nr 75, poz. 334, z 1985 r. Nr 37, poz. 174 i z 1989 r. Nr 35, poz. 192).

2. Nie zakończone postępowania administracyjne w sprawach, o których mowa w ustawie wymienionej w ust. 1 pkt 2, umarza się, a ostateczne decyzje wydane w tych sprawach wygasają z dniem wejścia w życie niniejszej ustawy.

**Art. 46.** Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Prezydent Polskiej Rzeczypospolitej Ludow.  
W. Jaruzels...